

บรรณานุกรม

- กังสดาล อยู่เย็น. (2544). พลวัตชุมชนบ้านเป็ดในภายใต้แนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียง.
 วิทยานิพนธ์. สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร :
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กาญจนา แก้วเทพ และกนกศักดิ์ แก้วเทพ. (2530). การพึ่งตนเอง : ศักยภาพในการพัฒนาชนบท.
 กรุงเทพมหานคร : สมาคาคาทอลิกแห่งประเทศไทย.
- กนกศักดิ์ แก้วเทพ, นवलน้อย ตริรัตน์, บรรณานิการ. (2544). 2540 จุดเปลี่ยนประเทศไทย.
 ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจการเมือง คณะเศรษฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.
- กรมการปกครอง. (2548). สรุปสถานการณ์ความยากจนในภาคเหนือ. [ออนไลน์].
 กรุงเทพมหานคร. กระทรวงมหาดไทย. แหล่งที่มา : <http://www.dopa.go.th>
 (19 กรกฎาคม 2548).
- กรมการปกครอง. (2548). สรุปข้อมูลการลงทะเบียนแก้ปัญหาสังคมและความยากจนเชิง
 บูรณาการของภาคเหนือ. [ออนไลน์]. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงมหาดไทย. แหล่งที่มา
 : <http://www.dopa.go.th> (12 กรกฎาคม 2548).
- กรมพัฒนาชุมชน. (2548). รายงานผลการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานระดับหมู่บ้าน
 พ.ศ. 2548, บ้านสมานมิตร หมู่ที่ 1 ตำบลอนศิลา อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย.
 กรุงเทพมหานคร : กระทรวงมหาดไทย.
- “กองทุนหมู่บ้าน ฝันร้ายประชานิยม,” (18 มกราคม 2549). ผู้จัดการออนไลน์. [ออนไลน์].
 แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th> (27 มีนาคม 2549).
- กฤษฎา บุญชัย. (2546). การเคลื่อนไหวทางนโยบาย สถานภาพงานศึกษาเรื่องการปฏิรูป
 ที่ดินในประเทศไทย. [ออนไลน์]. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน. แหล่งที่มา :
<http://www.midnightuniv.org> (27 มีนาคม 2549).
- เครือข่ายเกษตรกรรมภาคเหนือและหมู่บ้านสมานมิตร. (2545). กรณีศึกษาปัญหาหนี้สินหมู่บ้าน
 สมานมิตร. เชียงราย : มปพ.
- โคทม อาริยา. (2527). แนวคิดในการพัฒนาสตรี. บทความ. กรุงเทพมหานคร : มปพ.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2521). แนวคิดการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง. กรุงเทพมหานคร : บ้านกับเมือง.
 ----- (2540). บ้านกับเมือง. หนังสือชุดรวมบทความ เล่มที่ 14. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
 แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2545). ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย. คำบรรยาย ณ มหาวิทยาลัยโตเกียว และมหาวิทยาลัยโทโฮกุ กักกุกุอิน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรพงษ์ มารารัมย์. (2544). สภาพการกู้ยืมและการชำระหนี้ของเกษตรกรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธวัช บุญโณทก. (2531). ภูมิปัญญาชาวบ้านอีสาน : ทัศนะของอาจารย์ปรีชา พิณทอง. กรุงเทพมหานคร : ทิศทางหมู่บ้านไทย.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และคณะ. (2545). คนจนไทยในมิติทางสังคม. เศรษฐศาสตร์การเมือง (เพื่อชุมชน). ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บริษัทมหาชนจำกัด ธนาคารกรุงไทย. (2541). กองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.studentloan.ktb.co.th> (19 กรกฎาคม 2548).
- ปราโมทย์ กาญจนรัชต์. (2540). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับขนาดเนื้อที่ทำการเกษตรผสมผสานของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปรีชา พรหมมา. (2543). การวิเคราะห์รายได้ของเกษตรกรจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ในจังหวัดเพชรบูรณ์. วิทยานิพนธ์. เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปรีชา วถัญญ. (2543). นโยบายเศรษฐกิจที่ดินของไทยในสหัสวรรษใหม่. [ออนไลน์]. เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง “ปัญหาที่ดินและทางออก” วันที่ 19-20 ธันวาคม 2543. เชียงใหม่ : แนวร่วมเกษตรกรภาคเหนือ. แหล่งที่มา : <http://www.midnightuniv.org> (27 มีนาคม 2549).
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2524). สตรีในภาคเกษตร. รายงานที่ 5. กรุงเทพมหานคร : คณะทำงานวางแผนสตรีระยะยาว.
- พิทยา ว่องกุล. (2544). วิถีไท : ภูมิปัญญาสู่ชุมชนบูรณาการ. หนังสือประกอบงานวิถีไท : ภูมิปัญญาเพื่อการพึ่งตนเอง, 8-11 มีนาคม 2544 ณ สวนลุ่มพินี. กรุงเทพมหานคร : มปป.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พฤกษ์ เกาถวิล. (2543). ค้นไต่กับไต่ตรวน : บทวิเคราะห์สาเหตุการเป็นหนี้สินของเกษตรกรภาคเหนือ. รายงานการวิจัย. เชียงใหม่ : สหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ.
- (2543). บ่วงหนี้เกษตรกร บทวิเคราะห์สาเหตุการเป็นหนี้สินของเกษตรกรภาคเหนือ. รายงานการวิจัย. เชียงใหม่ : มปป.
- . บรรณานิติการ. (2544). เสียงเกษตรกร ปลดพันธนาการเกษตรกรรายย่อย. เชียงใหม่ : สหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ.
- (2544). ประเมินผลโครงการพักหนี้เกษตรกรรายย่อย กรณีปัญหาสหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือและองค์กรประชาชนภาคเหนือ. รายงานการวิจัย. เชียงใหม่ : คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกร.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2545). ประมวลสาระชุดวิชา การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการบริหารการพัฒนา (Social Change and Development Administration). สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรพล วรพงศกร. (2543). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกริก.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2545). สถานะหนี้ของครัวเรือนไทย 2537-2545. [ออนไลน์]. กรุงเทพมหานคร. แหล่งที่มา : <http://www.nesdb.go.th> (19 กรกฎาคม 2548)
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2544). ผลสำรวจภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนเกษตรกรปี 2541/42. [ออนไลน์]. รายงาน. กรุงเทพมหานคร : กรมเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตร และสหกรณ์. แหล่งที่มา : <http://www.oae.go.th> (19 กรกฎาคม 2548).
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2542). ผลสัมฤทธิ์หมู่บ้าน. [ออนไลน์]. รายงาน. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. แหล่งที่มา : <http://www.nso.go.th> (19 กรกฎาคม 2548).
- (2547). การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน. [ออนไลน์]. รายงาน. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. แหล่งที่มา : <http://www.nso.go.th> (19 กรกฎาคม 2548).

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร. (2541). เศรษฐกิจพอเพียงกับชุมชนชนบท. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ 7 ฉบับที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสรี พงศ์พิศ, บรรณาธิการ. (2531). ทิศทางหมู่บ้านไทย. บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาชนบท มูลนิธิหมู่บ้าน.
- สหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ. (2544). รายงานการศึกษาปัญหาหนี้สินเกษตรกร จำนวนเงินเชื่อในภาคเกษตร ปี พ.ศ. 2542. เชียงใหม่ : อนุกรรมการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกรสหพันธ์ฯ.
- (2544). รายงานการศึกษาปัญหาหนี้สินเกษตรกร ครุว์เรือนเกษตรกรที่ได้เงินเชื่อผ่านระบบ อ.ก.ส. (ณ 31 กรกฎาคม 2543). เชียงใหม่ : อนุกรรมการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกรสหพันธ์ฯ.
- หอการค้าจังหวัดเชียงราย. (2547). ภาพรวมของจังหวัดเชียงราย. เชียงราย : มปป.
- อารตี อยุทธนคร. (2541). การพึ่งตนเองวิถีสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน : กรณีศึกษาชุมชนวัฒนธรรม มารวิชัย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. สารนิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อภิชาติ ทองอยู่ และคณะ. (2530). สถาบันหมู่บ้านกับการพึ่งตนเอง. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันปริทัศน์ มนยงค์.
- อนุวัต พานทอง. (2540). ผลการทำไร่นาสวนผสมของครัวเรือนเกษตรกร อำเภอปากพะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (พัฒนาการเกษตร) สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อัมมาร สยามวาลา. (2544). ทุนทางสังคม. [ออนไลน์]. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. แหล่งที่มา : <http://www.tdri.or.th> (19 กรกฎาคม 2548).
- เอนก นาคะบุตร. (2529). เมื่อใครๆ พุดถึงการพึ่งตนเอง. วารสารปาจารย์สาร 13 (พฤศจิกายน – ธันวาคม 2529). กรุงเทพมหานคร : มปป.
- (2531). ชนบทไทยในสามทศวรรษที่ผ่านมา กับบทเรียนของภูมิปัญญาชาวบ้าน: สู่ทิศทางการพึ่งตนเองของชนบทในอนาคต. บทความ. กรุงเทพมหานคร : ทิศทางหมู่บ้านไทย สถาบันพัฒนาชนบท มูลนิธิหมู่บ้าน.

บรรณานุกรม (ต่อ)

อเนก นาคะบุตร. (2545). ทุนทางสังคมและประชาสังคมในเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร :
สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม ธนาคารออมสิน.

Adams William. (1990). Conservation; Environmentalism; Sustainable Development.

สัมภาษณ์รายบุคคล (In-depth Interviews)

1. นายทองสุข เวียงอินทร์ วันที่ 9 เมษายน 2546
2. นายบุญมี นาไพรวัล วันที่ 9 เมษายน 2546
3. นางจรรยา ยางศรี วันที่ 10 เมษายน 2546
4. นายวิรัตน์ และนางไสว ศรีพุทธา วันที่ 10 เมษายน 2546
5. นายคำลา แก้วศิลา วันที่ 11 เมษายน 2546
6. นางพิมพ์ใจ อุตส่าห์ วันที่ 16 เมษายน 2546
7. นางปราณี แก้วศิลา วันที่ 16 เมษายน 2546
8. นายทองพูน สมฤทธิ์ วันที่ 17 เมษายน 2546
9. นายชวน สิงหราช วันที่ 18 เมษายน 2546
10. นางเจียมจิตต์ แก้วเทพ วันที่ 18 เมษายน 2546

กลุ่มเสวนา (Focus Groups)

1. กลุ่มผู้สูงอายุ วันที่ 7 เมษายน 2546 ณ ศาลากลางบ้านหมู่บ้านสมานมิตร
2. กลุ่มผู้นำชุมชน วันที่ 7 เมษายน 2546 ณ ศาลากลางบ้านหมู่บ้านสมานมิตร
3. กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน วันที่ 8 เมษายน 2546 ณ ศาลากลางบ้านหมู่บ้านสมานมิตร
4. กลุ่มออมทรัพย์มิตรชุมชน วันที่ 8 เมษายน 2546 ณ ศาลากลางบ้านหมู่บ้านสมานมิตร
5. กลุ่มแปรรูปอาหาร วันที่ 9 เมษายน 2546 ณ บ้านนายวิรัตน์ พรมสอน
6. กลุ่มแม่บ้าน วันที่ 12 เมษายน 2546 ณ ศาลากลางบ้านหมู่บ้านสมานมิตร
7. กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า วันที่ 12 เมษายน 2546 ณ ศาลาตัดเย็บผ้าหมู่บ้านสมานมิตร
8. กลุ่มร้านค้าชุมชน วันที่ 19 เมษายน 2546 ณ ร้านค้าชุมชนหมู่บ้านสมานมิตร

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์

องค์ประกอบของแบบสัมภาษณ์นี้ใช้สำหรับสัมภาษณ์เจาะลึกเป็นรายบุคคล สัมภาษณ์ผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ แกนนำชาวบ้าน ผู้อาวุโสประจำหมู่บ้าน เกษตรกรที่อยู่ในวัยแรงงานทั้งหญิงและชาย

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1

1) คำถามเกี่ยวกับตัวผู้ให้สัมภาษณ์

- 1.1 ชื่อ
- 1.2 อายุ ปีเกิด
- 1.3 ที่อยู่ เลขบ้าน หมู่
- 1.4 ประวัติชีวิต ญาติพี่น้อง (ปู่ ย่า ตา ยาย) พ่อ แม่ พี่น้องทุกคนและตัวเอง

2) คำถามเกี่ยวกับการตั้งหมู่บ้านและประชากร

- 2.1 หมู่บ้านตั้งเมื่อไร? ทำไมมาตั้งที่นี่?
- 2.2 จำนวนประชากรในหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงมาอย่างไรบ้าง?
- 2.3 ให้เล่าเกี่ยวกับสาเหตุการตาย การตายของเด็กก่อน 1 ขวบ โรคระบาด
- 2.4 ให้เล่าเกี่ยวกับประเพณีการแต่งงาน และขนาดของครอบครัว
มีการอพยพหรือแยกตั้งหมู่บ้านหรือไม่? บ่อยแค่ไหน? เพราะเหตุใด? ให้เล่ากระบวนการในเรื่องนี้

3) คำถามเกี่ยวกับสาเหตุและปัจจัยที่ก่อให้เกิดหนี้สินของเกษตรกร

หมวดที่ 1 : วิถีชีวิต พฤติกรรม และทำที่ต่อชีวิตของคนในชุมชน (เปรียบเทียบอดีตกับปัจจุบัน)

- 3.1.1 ให้อธิบายการใช้ชีวิตประจำวันของชาวบ้าน เวลาทำงานในไร่นา
- 3.1.2 ให้อธิบายเรื่องกิจกรรมที่ชอบทำเมื่อมีเวลาว่าง และทำบ่อยแค่ไหน
- 3.1.3 ให้อธิบายเรื่องการใช้จ่ายประจำในครัวเรือนต่อปี เช่น อาหาร เสื้อผ้า ยารักษาโรค ค่าเล่าเรียนลูก ชื่อที่ดิน ซ่อมแซมบ้าน ค่าใช้จ่ายทางสังคม ฯลฯ (แจกแจงรายละเอียด)

- 3.1.4 ให้อธิบายความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว เพื่อนบ้าน และชุมชน ความสัมพันธ์แบบเครือญาติในหมู่บ้าน มีความขัดแย้งกันไหม? ถ้ามี เป็นเรื่องอะไร?
- 3.1.5 มีคนออกนอกหมู่บ้านหรือไม่ ไปทำอะไร? ไปรับจ้างหรือค้าขายหรือทำอย่างอื่น ๆ เขาเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กับหมู่บ้านอย่างไร?
- 3.1.6 การให้ความสำคัญกับงานประเพณีต่าง ๆ (งานแต่งงาน การบวช งานศพ สงกรานต์ งานประเพณีสำคัญ) และคนในชุมชนให้ความสำคัญกับงานประเพณีเหล่านี้มากน้อยแค่ไหน คิดรายละเอียดค่าใช้จ่ายในงานประเพณีต่าง ๆ แต่ละงาน และโดยรวมแล้วเป็นเท่าไรต่อปี

หมวดที่ 2 : วิธีการผลิตของคนในชุมชน (เปรียบเทียบอดีตกับปัจจุบัน)

- 3.2.1 ให้อธิบายว่านาที่ทำเป็นนาชนิดใด เพราะเหตุใด?
- 3.2.2 ให้เล่าวิธีการทำนา โดยเฉพาะเทคโนโลยี และปัจจัยที่ใช้ตั้งแต่ดั้งเดิมจนปัจจุบัน วิธีการนี้เปลี่ยนไปหรือไม่? เพราะเหตุใด?
- 3.2.3 มีปลูกพืชผลอื่นนอกจากทำนาหรือไม่? ทอผ้าหรือไม่? ให้เล่าวิธีทอผ้า และกรรมวิธีที่เปลี่ยนมาในแต่ละยุคสมัย หากทำสิ่งอื่น เช่น จักสาน เกวียน เกลือ หาชของป่า ฯลฯ ให้เล่าโดยละเอียด ได้วัสดุมาจากไหน? วิธีการทำทำอย่างไร?
- 3.2.4 ชนิดของพืชที่ปลูกแต่ดั้งเดิม และพืชที่ปลูกในปัจจุบัน มีฤดูกาลหรือรอบปีในการผลิตและเก็บเกี่ยวผลผลิตอย่างไร ปัจจุบันต้องซื้อเมล็ดพันธุ์พืชหรือไม่ ถ้ามีคิดเป็นค่าใช้จ่ายเท่าไรต่อปี
- 3.2.5 ให้เล่าปัญหาเรื่องน้ำ เรื่องฝายและเหมือง และการขุดบ่อน้ำและคลองคูนา

หมวดที่ 3 : การเข้าถึงปัจจัยการผลิต ความสัมพันธ์ในการผลิตและชนชั้นในหมู่บ้าน

- 3.3.1 ให้อธิบายลักษณะการถือครองที่ดินในหมู่บ้าน การได้มาซึ่งที่ดิน และการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างการถือครองที่ดิน
- 3.3.2 ให้อธิบายโดยเฉพาะว่าใครเป็นเจ้าของที่ดินรายใหญ่ในชุมชน และเขาได้ที่ดินมาอย่างไร? ค่าเช่ามีอัตราอย่างไร? จากอดีตมาเปลี่ยนแปลงอย่างไร?
- 3.3.3 ทุนที่ใช้ในการทำนาหรือหัตถกรรมได้มาอย่างไร? ถ้าไม่มี กู้จากใคร? เสียดอกเบี้ยอย่างไร?
- 3.3.4 ที่ดินส่วนกลางในหมู่บ้านมีหรือไม่ มีอะไรที่เป็นของส่วนกลางบ้าง?

- 3.3.5 มีการช่วยเหลือกันในการผลิตระหว่างครัวเรือนในหมู่บ้านเดียวกันอย่างไร? ระหว่างหมู่บ้านมีอย่างไร? มีการรวมที่ดิน รวมทุนในการผลิต เช่น ควายและเครื่องมือการผลิต บ้างไหม? ให้อธิบายการรวมแรงงาน (การเอาแรงกัน)
- 3.3.6 ให้อธิบายโครงสร้างชนชั้นและระบบกรรมสิทธิ์ในหมู่บ้าน
- 3.3.7 ให้อธิบายการแบ่งปันผลผลิต ในครอบครัวและในหมู่บ้าน
- 3.3.8 ให้อธิบายฐานะ หน้าที่ และบทบาทของสตรีและเด็ก
- 3.3.9 แรงงานในการผลิต จำนวนแรงงานในครัวเรือนมีกี่คน มีการอพยพแรงงานมาสู่ภาคบริการหรืออุตสาหกรรมอย่างไร จำนวนมากน้อยแค่ไหน หรือมีการไปขายแรงงานต่างประเทศไหม จากจำนวนแรงงานที่ลดลงนี้มีผลกระทบในการผลิตอย่างไร มีวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร ถ้ามีการจ้างแรงงานคนนอก คิดเป็นค่าใช้จ่ายเท่าไรต่อปี
- 3.3.10 จำนวนที่ดินที่ถือครองทั้งหมดกี่ไร่ พอเพียงพอต่อการผลิตไหม มีการเช่าที่นาคนอื่นไหม ถ้ามีมีกี่ไร่ คิดเป็นค่าใช้จ่ายในการเช่าเท่าไรต่อปี
- 3.3.11 มีการลงแขก หรือช่วยกันอย่างไรบ้างในอดีต ปัจจุบันยังมีไหม หรือมีการปรับเปลี่ยนอย่างไร
- 3.3.12 แหล่งทุนในการผลิต มีการกู้เงินลงทุนจากแหล่งใด (แจกแจง เช่น เงินกู้ในระบบจาก ธกส. (ระยะสั้นหรือระยะยาว) สหกรณ์การเกษตร ธนาคารพาณิชย์ หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง และเงินกู้นอกระบบจากญาติพี่น้อง นายทุน พ่อค้าคนกลาง บริษัทธุรกิจการเกษตร) แล้วกู้เงินมาทำอะไรบ้าง มีระบบการเสียดอกเบี้ยและการคืนเงินต้นอย่างไร
- 3.3.13 การขายผลิตผลการเกษตร ราคาดีหรือราคาตกต่ำ
- 3.3.14 ทำตารางเปรียบเทียบรายรับ และรายจ่ายทั้งสิ้นต่อปี มีกำไรหรือขาดทุนเท่าไร และเป็นหนี้สินเท่าไร

หมวดที่ 4 : ความสัมพันธ์ของชุมชนกับคนภายนอกและโครงสร้างทางการเมือง

- 3.4.1 ผลผลิตที่ได้นำออกขายหรือไม่? เพราะเหตุใด? เริ่มนำออกขายตั้งแต่เมื่อไร? ที่เอาออกขายประมาณกี่เปอร์เซ็นต์ของผลผลิต?
- 3.4.2 ใครเป็นผู้มารับซื้อ? เอาไปขายเองหรือมีพ่อค้าคนกลางเข้ามารับซื้อ?
- 3.4.3 ขายผลผลิตหัตถกรรมออกสู่ตลาดบ้างไหม? เพราะเหตุใด?

- 3.4.4 หมู่บ้านกับหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กันอย่างไรบ้าง? โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจหมู่บ้านเพียงพอในตัวเองหรือไม่? ต้องการสินค้าอะไรจากภายนอกบ้าง? แล้วได้สินค้าเหล่านั้นมาอย่างไร?
- 3.4.5 ให้อธิบายลักษณะการคมนาคมติดต่อกับโลกภายนอก
- 3.4.6 ให้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตลาดในเมืองกับหมู่บ้าน
- 3.4.7 ให้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าที่ดินหรือนายทุนเงินกู้
- 3.4.8 ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากภายนอกมากระทบหมู่บ้านอย่างไร? คิดว่าเป็นผลกระทบในทางดีหรือไม่ดีอย่างไร? หมู่บ้านได้ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างไร?
- 3.4.9 ให้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับหน่วยงานราชการ ความช่วยเหลือจากหน่วยงานรัฐที่เข้ามาช่วยพัฒนาหมู่บ้าน คิดว่าเจ้าหน้าที่รัฐมองชาวบ้านอย่างไร? การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในโครงการต่างๆ โครงการเหล่านั้นมีผลกระทบต่อชุมชนอย่างไรบ้าง ประเมินผลสำเร็จ
- 3.4.10 ให้อธิบายบทบาทของ อบต. ในหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน
- 3.4.11 ให้อธิบายบทบาทของ องค์กรพัฒนาเอกชน สมาคมสร้างสรรค์ชีวิตและสิ่งแวดล้อม ในการทำงานชุมชน ผลกระทบและความเปลี่ยนแปลงที่เห็นในชุมชน ดีขึ้นหรือแย่ลง? ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ อพท. ชุมชน และเครือข่ายองค์กรชุมชนอื่นๆ เป็นอย่างไร?

หมวดที่ 5: การเข้าถึงสวัสดิการสังคมและบริการทางสังคมจากภาครัฐ

- 3.4.1 ให้อธิบายเรื่องการศึกษาของเด็ก โรงเรียนรัฐในหมู่บ้านมีถึงขั้นอะไร การส่งเสริมจากภาครัฐ ถ้าจะเรียนต่อต้องทำอะไร? ค่าใช้จ่ายโดยรวมในการส่งลูก 1 คนเรียนจนถึงขั้นสูงสุดตามที่เด็กอยากเรียน
- 3.4.2 ให้อธิบายเวลาเจ็บป่วยทำอย่างไร? และโรคที่เป็นกันบ่อยๆ คืออะไร สวัสดิการที่ได้รับจากรัฐมีอะไรบ้าง? ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนในการรักษาพยาบาลเฉลี่ยต่อปีเป็นเท่าไร?

หมวดที่ 6: นโยบายรัฐบาลที่มีผลกระทบต่อชุมชน

- 3.6.1 ในปัจจุบันมีโครงการอะไรบ้างจากภาครัฐที่เข้ามาในหมู่บ้าน? มีชาวบ้านมากน้อยแค่ไหนที่ได้ใช้บริการจากโครงการเหล่านี้? ชาวบ้านคิดอย่างไร? มีประโยชน์แค่ไหน? มีปัญหาอุปสรรคอะไรในทางปฏิบัติ?

4) ทางออกหรือทางเลือกในการจัดการปัญหาหนี้สินของเกษตรกร

ให้อธิบายวิธีการในการจัดการปัญหาหนี้สินทั้งในระดับปัจเจก และระดับกลุ่ม และชุมชน

4.1 ระดับปัจเจก

4.2 ระดับกลุ่มและชุมชน

5) ทูทางสังคมในชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น

5.1 ให้อธิบายสิ่งที่คุณคิดว่าเป็นทูทางสังคมในหมู่บ้าน

5.2 ให้อธิบายระบบความเชื่อของหมู่บ้าน ต้นกำเนิดและวิวัฒนาการการถือผีและพุทธศาสนา

5.3 ให้อธิบายอิทธิพลของความเชื่อดังกล่าว ต่อระบบกรรมสิทธิ์และการผลิต รวมทั้งพัฒนาการของการผลิต

5.4 ให้อธิบายต้นกำเนิดและบทบาทของวัดในหมู่บ้าน ไปฟังเทศน์บ่อยไหม? วัดเป็นเจ้าของที่ดินมากน้อยแค่ไหน วัดรับส่วนเกินในการผลิตมากน้อยแค่ไหน?

5.5 ให้อธิบายภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ มีวิวัฒนาการอย่างไร การนำมาผลิตซ้ำและปรับใช้ให้เข้ากับสังคมปัจจุบัน ซึ่งก่อให้เกิดการพึ่งพาตนเอง ยกตัวอย่างกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2

ประเด็นคำถามในการจัดสนทนากลุ่ม ใช้ในการจัดสนทนากลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ธนาคารข้าว กลุ่มสตรี/แม่บ้าน กลุ่มทำน้ำปลา-ปลาร้า ฯลฯ ชุดคำถามที่ถามแต่ละกลุ่มจะคล้ายกัน โดยมีคำถามหลักดังนี้

1. ให้อธิบายความเป็นมาของกลุ่ม กิจกรรมที่ทำ
2. กฎระเบียบของกลุ่ม การบริหารจัดการ จำนวนสมาชิก
3. ผลการดำเนินงานของกลุ่มตั้งแต่เริ่มต้น สมาชิกคิดอย่างไร มีประโยชน์อย่างไร
4. กลุ่มได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทูทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มหรือไม่ อย่างไร?
5. ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในกลุ่ม
6. การรวมกลุ่มสามารถช่วยแบ่งเบาภาระหนี้สิน หรือขจัดปัญหาหนี้สินได้หรือไม่?
7. แนวทางในการสร้างกลุ่มให้เข้มแข็งยิ่งขึ้นเป็นอย่างไร

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล	นางสาวปาริชาติ รัตนกิจ
วัน เดือน ปีเกิด	23 กรกฎาคม 2506
สถานที่เกิด	จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ที่อยู่ปัจจุบัน	319 หมู่ 5 ถนนลาดกระบัง ลาดกระบังซอย 26 เขตลาดกระบัง แขวงลาดกระบัง จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2512-2519	ประถมศึกษา โรงเรียนสมถวิลราชดำริ จังหวัดกรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2519-2524	มัธยมศึกษา โรงเรียนสมถวิลราชดำริ จังหวัดกรุงเทพมหานคร โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ จังหวัดกรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2524-2528	ปริญญาตรี ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางเขน จังหวัดกรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2544-2549	ปริญญาโท สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2528-2529	ลูกค้าสัมพันธ์ บริษัทเซ็มโกจำกัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2529-2537	ครูสอนภาษาอังกฤษ องค์การคอนซอเทียม ค้าผู้อพยพอินโดจีน พนมสนิคม จังหวัดชลบุรี
พ.ศ. 2537-2538	อาจารย์พิเศษ ภาควิชาภาษาอังกฤษ สถาบันการบิณฑลเรือน จังหวัดกรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2538-2539	เจ้าหน้าที่ประสานงานการฝึกอบรม โรงแรมสยามเบย์วิวและโรงแรมสยามเบย์ซอร์ พัทยา จังหวัดชลบุรี
พ.ศ. 2539-2543	ผู้ประสานงานโครงการประเทศกัมพูชา ลาว พม่า สำนักงานภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ องค์การแตร้ เด ซอม เยอรมัน จังหวัดกรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2543-ปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการพัฒนา สำนักงานเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศนิวซีแลนด์ สถานทูตนิวซีแลนด์ประจำประเทศไทย จังหวัดกรุงเทพมหานคร